

หนังสือแปลในประเทศไทย

นางสาววรรณิ์ ทองเกียน

004480

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

Translated Works in Thailand

Miss Wannee Thongkien

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

โดย พล.ต.ท.

กมลศักดิ์บัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร.วิไลพร ประธานกรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร.วิไลพร กรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร.วิไลพร กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร.วิไลพร วุฒิปริญญาโท

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : "หนังสือแปลในประเทศไทย

ชื่อ : นางสาว วรณี ทองเกษม

แผนกวิชา : บรรณารักษศาสตร์

ผู้ควบคุมการวิจัย : ศาสตราจารย์ฉวย วุฑฒิกย์

ปีการศึกษา : ๒๕๑๕

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์นี้คือ เพื่อศึกษาความสำคัญของการแปลและคุณค่าของการแปลที่มีต่อการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าของการแปลในต่างประเทศ ความเป็นมาของหนังสือแปลในประเทศไทย สถานะการแปลของไทยในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการแปลในประเทศไทยให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยปรากฏว่าประเทศไทยมีหนังสือแปลที่เป็นลายลักษณ์อักษรมาประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว ก่อนการแปลกัมภีร์ไบเบิลในทวีปยุโรปเล็กน้อย ตั้งแต่สมัยศรีอยุธยาถึงปัจจุบันมีหนังสือแปลประมาณ ๑,๓๐๐ เรื่อง ในสมัยแรกผู้แปลเป็นผู้ที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ ให้แปล ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงปรากฏบุคคลผู้สนใจเริ่มแปลหนังสือภาษาต่างประเทศ อันเป็นการเริ่มต้นของการแปลในสมัยปัจจุบัน

ผู้แปลในปัจจุบันร้อยละ ๕๕ เป็นข้าราชการและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ไซทอนับภาษาอังกฤษร้อยละ ๔๕ ทัศนับภาษาจีน ชาติ ฝรั่งเศส และภาษาอื่น ๆ ประมาณร้อยละ ๑๕ หนังสือแปลพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๘ มีจำนวนมากที่สุดของหนังสือแปลที่เริ่มพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ คือร้อยละ ๓๔.๑๕ หนังสือนวนิยายแปลมีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ ๔๔ ปัญหาที่สำคัญคือการขาดแคลนผู้แปลที่เชี่ยวชาญวรรณกรรมทางวิชาการสาขาต่าง ๆ และอัตราค่าแปลต่ำมาก

จึงเห็นควรให้จัดตั้งสมาคมการแปล เพื่อพิจารณาอัตราค่าแปล ควบคุมให้สำนักพิมพ์
ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้แปล นอกจากนี้สมาคมอาจจะให้ความสะดวกแก่ผู้แปลในการขอลิขสิทธิ์
การดำเนินการติดต่อกับสำนักพิมพ์ในด้านการจัดพิมพ์ การโฆษณาหนังสือแปล ตลอดจนการ
ส่งเสริมการแปลของเอกชน.

Thesis Title : Translated Works in Thailand

Name : Miss Wannee Thongkien

Department : Library Science

Advisor : Professor Chaluy Vudhaditya

Academic Year : 1972

ABSTRACT

The purposes of this thesis are: to study the importance and value of translation in education, translation activities in some countries, the historical background and present conditions of translation works in Thailand, including also the ways to promote translations in larger scales in Thailand.

The result of the research reveals that literal translation first began in Thailand about 500 years ago, a decade or two before the translations of the Bible in Europe. There are about 1,300 titles of translated books since Ayudhaya period.

Translators in the old days were by the command of the kings. Not until in the reign of King Rama V, translation for commercial purposes began.

Nowadays 55% of translators are government officials and instructors in academic institutions. 85 percent of books translated into Thai are from English, and 15 percent from Chinese, Pali, French and other languages. About 34.15 percent of

translated books were printed during the year 1962 to 1966. Most of them are novels (44%). The major problems of translation in Thailand is the lacking of professional translators and payment for the work is low.

To solve these problems in Thailand there should be "Thai Translation Association," which will be responsible for negotiating payment with publishers, improving standards of translations, and obtaining copyright for translators.

กิติกรรมประกาศ

การศึกษาคนควาหนังสือแปลในประเทศไทย ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผูรหลายท่าน
เกี่ยวแกข้อเท็จจริงในเรื่อง ดังรายนามต่อไปนี้.-

พณา ม.ล. ปิน มาลากุล
คร. กอ. สวัสดิ์พานิชย์
คร. วิทย์ สีวะศรียานนท์
คร. มาเรียม เหลลาสุนทร
คร. จิตต์อารี สาครินทร์

นายกำจร สติรกุล
นายสติศย์ เสมานิด

พระภิกษุเย็นเกียรติ (ลิขิต สุนทรระกูล)
นายสนิท กัดยามมิตร
นางสุคนธ์ พลภัทรพิจารณา

อธิรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
อธิบดีกรมวิสามนศึกษา
รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์
บรรณารักษ์ยูเนสโก
หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้อำนวยการองค์การคาคูรฐสภา
กรรมการราชบัณฑิตยสภา และ
กรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ

บริษัทแพรพิทยา
หัวหน้าแผนกแปล
สำนักงานแดงชาวอเมริกัน

คณาจารย์ผู้ให้คำแนะนำคานการเขียนมีหลายท่านคือ

ศาสตราจารย์สุทธิดิภะจ อ่าพันวงศ์
อาจารย์แมนมาศ ขวลิต
อาจารย์อุทัย ทุคัยโพธิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง กรรณสูต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ทัพเพียง

บรรณารักษ์หอสมุดกลาง และหัวหน้าแผนกวิชา
บรรณารักษ์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ
บรรณารักษ์หอสมุดศิริราช
คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

อาจารย์ ม.ร.ว. กวางใจ ชุมพล
 อาจารย์สุนทร หังสศุต
 อาจารย์ ม.ด. จ้อย นันทวิชัยรินทร์
 อาจารย์อมพร ทีชะระ
 อาจารย์ณรงค์ชัย ไม่นายกิจ
 อาจารย์ฐานิสร ชاکรตพงษ์
 ศาสตราจารย์ฉนวน วุชชาติยศ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 หัวหน้าแผนกวิชาภาคตะวันออกเฉียง
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 และอาจารย์ผู้ควบคุม

นอกจากนี้ยังมีผู้แปลที่เกี่ยวข้องกับการแปลซึ่งผู้วิจัยได้ติดตามสัมภาษณ์ ครั้งมีรายงาน
 อยู่ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ทุกท่าน.

วรรณี ทองเกียน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	v
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ข
รายการตารางประกอบ	ค
รายการแผนภูมิประกอบ	ก
บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา	๑
๑.๒ ความมุ่งหมายและขอบเขต (Scope) ของการวิจัย	๓
๑.๓ ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเรื่องนี้	๓
๑.๔ วิธีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย (Plan of Investigation)	๘
๑.๔.๑ รูปแบบที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๔.๒ ตัวอย่างประชากร	๘
๑.๔.๓ การจัดกลุ่ม	๙
๑.๔.๔ วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	๙
๑.๔.๕ การเสนอข้อมูล	๑๐
บทที่ ๒ การแปลและหนังสือแปล	
๒.๑ การแปล	๑๑
๒.๒ การแปลตาม	๒๑
๒.๓ การแปลในต่างประเทศ	๒๓
๒.๓.๑ การแปลในประเทศตะวันออก	๓๓
๒.๓.๑.๑ ประเทศจีน	๓๖
๒.๓.๑.๒ ประเทศญี่ปุ่น	๔๐

๒.๓.๒	การแปลในประเทศตะวันตก	๕๒
๒.๓.๒.๑	ประเทศอังกฤษ	๕๖
๒.๓.๒.๒	ประเทศสหรัฐอเมริกา	๕๘
๒.๓.๒.๓	ประเทศเยอรมันนี	๖๑
๒.๓.๒.๔	ประเทศสหภาพโซเวียต	๖๕
๒.๓.๒.๕	ประเทศเนเธอร์แลนด์	๗๐
๒.๔	ความเป็นมาของหนังสือแปลในประเทศไทย	๗๓
๒.๔.๑	หนังสือแปลสมัยศรีอยุธยา	๗๓
๒.๔.๒	หนังสือแปลสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	๘๑
๒.๔.๒.๑	หนังสือแปลทางพระพุทธศาสนา	๘๑
๒.๔.๒.๒	หนังสือแปลพงศาวดาร	๘๗
๒.๔.๓	หนังสือแปลสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕	๑๐๒
๒.๔.๔	หนังสือแปลสมัยปัจจุบัน	๑๑๘

บทที่ ๓ ^๒ ฎแปล

๓.๑	สมัยศรีอยุธยา	๑๒๑
๓.๒	สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๑๑)	๑๒๒
๓.๓	สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕	๑๒๔
๓.๓.๑	^๒ ฎแปลภาษาบาลี	๑๒๕
๓.๓.๒	^๒ ฎแปลภาษาตะวันตก	๑๓๓
๓.๔	สมัยปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๔)	๑๔๐

บทที่ ๕ การดำเนินการแปล

๕.๑	ลิขสิทธิ์	๑๓๒
๕.๑.๑	ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับกฎแปล	๑๓๕
๕.๑.๒	การขอลิขสิทธิ์	๑๔๒
๕.๑.๓	การขอลิขสิทธิ์การแปลในประเทศไทย	๑๔๓
๕.๒	ต้นฉบับหนังสือแปล	๑๔๕
๕.๓	การดำเนินการแปลของหน่วยงานต่าง ๆ	๑๕๒
๕.๓.๑	การดำเนินการแปลของหน่วยราชการ	๑๕๒
๕.๓.๑.๑	กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ	๑๕๕
๕.๓.๑.๒	กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ	๑๕๕
๕.๓.๑.๓	กองแปล กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	๒๐๒
๕.๓.๑.๔	กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	๒๐๕
๕.๓.๒	การดำเนินการแปลของสำนักงานแดงขาว	๒๐๕
๕.๓.๓	การดำเนินการแปลของสมาคม	๒๐๖
๕.๓.๔	การดำเนินการแปลของโครงการแปลของคุรุสภา	๒๐๕
๕.๓.๕	การดำเนินการแปลของสำนักพิมพ์เอกชน	๒๑๓
๕.๔	ปัญหาการดำเนินการแปล	๒๑๓
๕.๔.๑	การแปลคานวิชาการ	๒๑๕
๕.๔.๒	ต้นฉบับหนังสือแปล	๒๑๕
๕.๔.๓	สำนักพิมพ์	๒๑๖
๕.๔.๔	ตลาดหนังสือ	๒๑๗
๕.๕	ประเภทหนังสือแปล	๒๑๘

บทที่ ๕ การพิมพ์

๕.๑	การพิมพ์หนังสือแปล	๒๒๓
๕.๒	การพิมพ์หนังสือแปลในประเทศไทย	๒๒๖
๕.๓	การพิมพ์สมัยศรีอยุธยา	๒๒๕
๕.๔	การพิมพ์สมัยรัตนโกสินทร์	๒๓๑
๕.๕	การพิมพ์สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕	๒๓๑
๕.๖	การพิมพ์สมัยปัจจุบัน	๒๔๐
๕.๖.๑	สำนักพิมพ์เอกชน	๒๔๓
๕.๖.๒	องค์การและสมาคม	๒๕๐
๕.๖.๒.๑	สำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน	๒๕๐
๕.๖.๒.๒	โรงพิมพ์หามกุฎราชวิทยาลัย	๒๕๑
๕.๖.๒.๓	โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ แห่งประเทศไทย	๒๕๒
๕.๖.๒.๔	องค์การค้ำชูศาสนา	๒๕๓
๕.๖.๓	หน่วยราชการ	๒๕๔
๕.๖.๓.๑	กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ	๒๕๕
๕.๖.๓.๒	กองการค้นคว้าต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ	๒๕๗
๕.๖.๓.๓	กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	๒๕๘
๕.๖.๔	เรื่องแปลที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์	๒๖๐

บทที่ ๒ รูปและขอเสนอแนะ

๒.๑ รูป	๒๖๔
๒.๒ ขอเสนอแนะ	๒๖๕

บรรณานุกรม	๒๖๘
----------------------	-----

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.	๒๘๖
ภาคผนวก ข.	๓๓๑
ภาคผนวก ค.	๔๕๑
ภาคผนวก ง.	๔๕๖

ประวัติการศึกษา	๔๖๔
---------------------------	-----

สารบัญตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๑	จำนวนรายการหนังสือแปลของประเทศที่นำในก้าน	
	การแปลของโลกในปี ก.ศ. ๑๙๖๘ (๒๕๑๑)	๖
๒	จำนวนหนังสือแปลจากภาษาตะวันออกใน พ.ศ. ๒๕๐๓	๓๐
๓	สถิติการแปลวรรณกรรมจากภาษาอื่นอีกทอดหนึ่งในประเทศตะวันตก ..	๓๑
๔	บรรณานุกรมและวารสารแปลในต่างประเทศ	๓๔
๕	สถิติการแปลวรรณกรรมจากภาษาอื่นอีกทอดหนึ่งในประเทศตะวันออก ..	๓๗
๖	เปรียบเทียบการให้บริการแปลจากห้องสมุด	๕๓
๗	จำนวนวรรณกรรมตะวันออกที่แปล เป็นภาษาฝรั่งเศส	๖๗
๘	หนังสือแปลจากภาษามาดิสมิรัชกาลที่ ๓	๘๖
๙	หนังสือแปลพงศาวดารจีน	๑๐๐
๑๐	หนังสือพงศาวดารตะวันตกที่แปลเป็นไทย	๑๐๘
๑๑	ผู้แปลภาษามาดิสมิรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๗	๑๒๖
๑๒	ผู้แปลภาษาตะวันตก	๑๓๔
๑๓	ผู้แปลในจังหวัดต่าง ๆ	๑๔๓
๑๔	ผู้แปลแยกประเภทตามอายุและเพศ	๑๔๓
๑๕	ผู้แปลแยกตามอาชีพ	๑๔๔
๑๖	อัตราค่าแปลและเงินรางวัลในการแปล	
	จากสำนักพิมพ์และหน่วยงาน	๑๔๖
๑๗	ผู้แปลแยกตามคุณวุฒิ	๑๔๘
๑๘	ผู้แปลแยกประเภทตามภาษา	๑๕๐
๑๙	ผู้แปลกับการขอลิขสิทธิ์การแปล	๑๕๒
๒๐	วิธีการที่ผู้แปลนิยมใช้ในการแปล	๑๕๔

ตารางที่ ๑

หน้า

๒๑	วิธีดำเนินการแปล	๑๕๖
๒๒	ผู้แปลและเวลาที่ใช้ในการแปล	๑๕๘
๒๓	ระยะเวลาซึ่งผู้แปลใช้แปลวรรณกรรม (ภาษาต่างประเทศ)	๑๖๐
๒๔	แรงบันดาลใจของผู้แปล	๑๖๓
๒๕	ประเภทหนังสือที่ผู้แปลนิยมแปล	๑๖๔ ✓
๒๖	ประเภทหนังสือที่ผู้แปลชอบแปลจากมากไปหาน้อย	๑๖๕
๒๗	แหล่งพิมพ์หนังสือแปล	๑๖๖
๒๘	ขอเสนอแนะการส่งเสริมการแปลในประเทศไทย	๑๖๗
๒๙	หนังสือแปลจากภาษาต่าง ๆ	๑๘๗
๓๐	รายนามนักประพันธ์ต่างประเทศผู้เขียนต้นฉบับ หนังสือแปลในประเทศไทย	๑๘๙ ✓
๓๑	นักประพันธ์ต้นฉบับหนังสือแปลจากรรณนนิยายในประเทศไทย	๑๙๐
๓๒	รายการหนังสือแปลของสำนักงานแดงขาวसारอเมริกกัน	๒๐๗
๓๓	เริ่มแปลของคุรุสภาที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ พ.ศ. ๒๕๑๕	๒๑๒
๓๔	หนังสือแปลในประเทศไทยแยกตามประเภท	๒๒๐ ✓
๓๕	หนังสือแปลแยกตามประเภทและภาษา	๒๒๒
๓๖	จำนวนหนังสือที่ประเทศฟิลิปปินส์สั่งซื้อจากต่างประเทศ	๒๒๕
๓๗	รายชื่อกวีหนังสือแปลที่พิมพ์ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕	๒๓๒
๓๘	โรงพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือแปลในสมัยรัชกาลที่ ๕	๒๓๖
๓๙	หนังสือพิมพ์รายวันที่ยังเรื่องแปลสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖	๒๓๘
๔๐	โรงพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖	๒๓๙
๔๑	จำนวนรายการหนังสือแปลที่ปรากฏปีที่พิมพ์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔	๒๔๑

ตารางที่

๒
หน้า

๔๒	หนังสือแปลภาษาบาลีที่พิมพ์หลายครั้ง	๒๔๔
๔๓	หนังสือแปลที่พิมพ์ตั้งแต่ ๓ ครั้งขึ้นไป	๒๔๕
๔๔	ตัวอย่างหนังสือแปลที่พิมพ์แล้ว ๒ ครั้ง	๒๔๗
๔๕	รายการหนังสือแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๑๔	๒๕๕
๔๖	เรื่องแปลซึ่งมีต้นฉบับในหอสมุดแห่งชาติแต่ยังไม่ได้อัพโหลด	๒๖๑

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
๑	จำนวนรายการเปลี่ยนหนังสือของประเทศต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ และ พ.ศ. ๒๕๑๒	๒๕
๒	จำนวนรายการหนังสือแปลทางสังคมศาสตร์และวรรณคดี ของประเทศต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๕๑๒	๒๖
๓	จำนวนรายการหนังสือแปลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของประเทศต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๕๑๒	๒๗
๔	จำนวนรายการหนังสือแปล แยกประเภทและปีที่พิมพ์	๒๗๘